

УДК: 159.923:616

© Ван Сяо Лун, 2016 р.

orcid.org/0000-0002-5664-32578

dx.doi.org/10.5281/zenodo.44705

Ван Сяо Лун
Національний університет
імені В.Н. Каразіна, м. Харків

РІВЕНЬ СУБ'ЄКТИВНОГО КОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ З КИТАЮ ПРИ РІЗНИХ РІВНЯХ СУБ'ЄКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ

Стаття присвячена дослідженню рівня суб'єктивного контролю у студентів з Китаю з різними рівнями суб'єктивного благополуччя. Суб'єктивне благополуччя є інтегративним психологічним утворенням, що включає особистісні характеристики людини, що мають відношення до оцінювання різних аспектів власного життя і переживання задоволеності ними. Отримані дані свідчать про високий рівень інтернальності у студентів з високим рівнем суб'єктивного благополуччя. При середньому рівні суб'єктивного благополуччя інтернальність знижується, а при низькому рівні суб'єктивного благополуччя спостерігається повна відсутність «авторського» ставлення до життя.

Ключові слова: суб'єктивний контроль, суб'єктивне благополуччя.

Ван Сяо Лун

УРОВЕНЬ СУБЪЕКТИВНОГО КОНТРОЛЯ СТУДЕНТОВ ИЗ КИТАЯ ПРИ РАЗНЫХ УРОВНЯХ СУБЪЕКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ

Статья посвящена исследованию уровня субъективного контроля у студентов из Китая с различными уровнями субъективного благополучия. Субъективное благополучие является интегративным психологическим образованием, включающим личностные характеристики человека, имеющие отношение к оценке различных аспектов своей жизни и переживания удовлетворенности ими. Полученные данные свидетельствуют о высоком уровне интернальности у студентов с высоким уровнем субъективного благополучия. При среднем уровне субъективного благополучия интернальность снижается, а при низком уровне субъективного благополучия наблюдается полное отсутствие «авторского» отношение к жизни.

Ключевые слова: субъективный контроль, субъективное благополучие.

Van SiaoLoun

SUBJECTIVE CONTROL LEVEL AMONG STUDENTS FROM CHINA WITH DIFFERENT LEVELS OF SUBJECTIVE WELL-BEING

The article is devoted to the research of subjective control level among students from China with different levels of subjective well-being. Subjective well-being is an integrative psychological formation which includes a person's personality characteristics, which deal with different life areas evaluation and experiencing satisfaction with them. The obtained data show the high level of internality among students with high level of subjective well-being. With the average level of subjective

well-being the internality goes down, and with the low level the “author’s” attitude to life is completely absent.

Keywords: subjective control, subjective well-being.

Актуальність. Іноземні студенти відчувають ряд труднощів, а саме: психофізіологічні труднощі, пов'язані з перебудовою особистості, «входженням» у нове середовище, психоемоційним напруженням, зміною клімату тощо; навчально-пізнавальні труднощі, пов'язані, в першу чергу, з недостатньою мовною підготовкою, подоланням відмінностей у системах освіти; адаптацією до нових вимог і системи контролю знань; організацією навчального процесу, який повинен будуватися на принципах саморозвитку особистості, «вироснування» знань, прищеплення навичок самостійної роботи; соціокультурні труднощі, пов'язані з освоєнням нового соціального і культурного простору ВНЗ; подоланням мовного бар'єру у вирішенні комунікативних проблем як по вертикалі, тобто з адміністрацією факультету, викладачами та співробітниками, так і по горизонталі, тобто в процесі міжособистісного спілкування всередині міжнаціональної малої навчальної групи, навчального потоку, на побутовому рівні [8; 13; 14; 16]. Суб'єктивне благополуччя (СБ) є одним з найбільш важливих інтеграційних психічних утворень, що визначають різні аспекти відносини людини зі світом і успішність її взаємодії з ним [1; 3; 5; 10 – 12; 17; 19 – 21]. Виходячи з того, що СБ є інтегративним психологічним утворенням, що включає особистісні характеристики людини, що мають відношення до оцінювання різних аспектів власного життя і переживання задоволеності ними доцільним є встановлення психологічних факторів СБ китайських студентів.

Зіткнення з іншою культурою, як правило, приводить в дію механізми ресоціалізації. Це відбувається через взаємопов'язані процеси дезадаптації / адаптації. Це передбачає певне блокування низки раніше засвоєних норм, установок і патернів поведінки, але рівень такого блокування залежить від ряду чинників – можливі різні варіанти – від «фіксації» колишніх норм без їх зміни з блокуванням будь-якої нової інформації до повного розчинення в новій культурі, поглинання нею [18].

Виділяють такі особистісні характеристики, які сприяють міжкультурній адаптації студентів. Когнітивна складність – когнітивно складні індивіди зазвичай встановлюють більш коротку соціальну дистанцію між собою і представниками інших культур, навіть сильно відрізняються від їх власної. Тенденції використовувати при категоризації більші категорії – індивіди, що володіють цією властивістю, краще адаптуються до нового оточення, ніж ті, хто дрібно категоризує навколишній світ [4; 7 – 9].

Недостатня активна особистісна позиція в організації свого життя в умовах міграції стає істотним фактором неблагополуччя [6]. Міграційна поведінка передбачає не тільки прагнення до цілей, але і докладання зусиль для їх досягнень. Навмисна міграція, разом з тим, передбачає і повний розрив соціальних зв'язків, а наявність у особистості ряду переконань, відносин, що відносяться до її соціальної активності, можуть сприяти більш ефективному подоланню труднощів, пов'язаних з міграцією.

Вибірку склали 226 осіб, з них 119 жінок і 107 чоловіків, віком від 19 до 25 ($22 \pm 2,1$) років, студенти 2-4 курсу навчання Національного аерокосмічного університету ім. М.Є.Жуковського «ХАІ» і Харківського університету імені В.Н. Каразіна. В результаті обробки даних «шкали суб'єктивного благополуччя» [15] були отримані наступні результати.

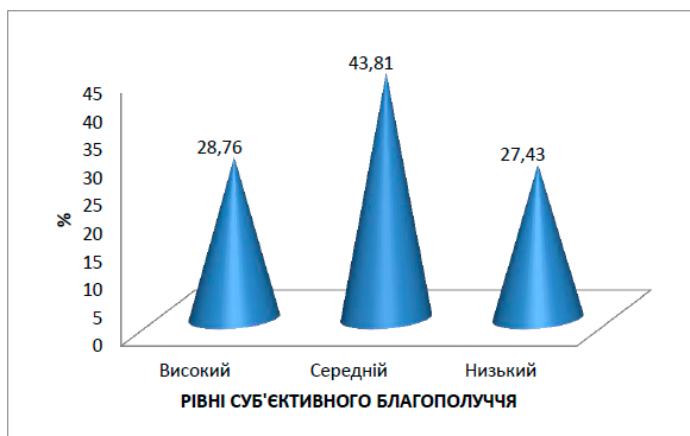


Рис.1. Проценте розподілення досліджуваних за рівнями СБ.

Як видно з малюнка 1, найбільший відсоток досліджуваних знаходиться на середньому рівні суб'єктивного благополуччя. На малюнку 2 показано відсотковий розподіл рівнів суб'єктивного благополуччя у чоловіків і жінок.

Як видно з малюнка 2, відсотковий розподіл за рівнями суб'єктивного благополуччя у чоловіків і жінок приблизно однаковий.

Метою дослідження було визначення інтернальності-екстернальності у студентів з Китаю з різним рівнем суб'єктивного благополуччя. З цією метою ми задіяли опитувальник РСК [2]. Рівень суб'єктивного контролю (рівень інтернальності) говорить про те, наскільки людина відчуває себе здатною контролювати значущі події свого жит-

тя, бути їх автором, причиною, а не наслідком дій інших або впливу обставин. Суб'єктивний контроль дозволяє людині залишатися самим собою, долати і соціокультурну заданість, і рівень психофізіологічної даності, ніби виходячи за межі трансцендентального існування.

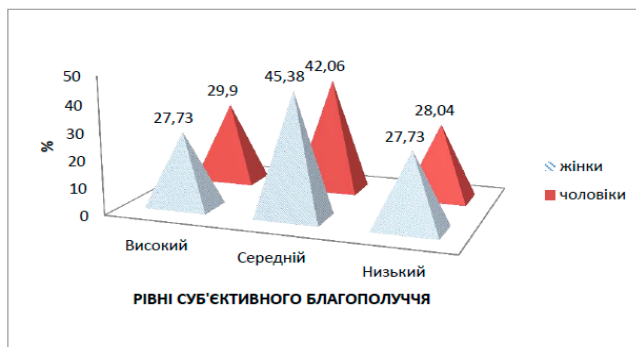


Рис. 2. Процентне розподілення за рівнями СБ.

Можуть бути виділені дві тенденції дії внутрішніх механізмів контролю: одна спрямована на адаптацію людини до наявних умов життя і діяльності, друга тенденція дії механізмів суб'єктивного контролю пов'язана з індивідуалізацією, унікальністю, самовизначенням, креативністю суб'єкта і т.п. Це механізми, які змушують особистість брати відповідальність на себе, проявляти надситуативну активність, вступати в конфлікт із загальноприйнятим в ім'я досягнення спільних цілей відтворювати власну суб'єктність, зайняти певну критичну позицію по відношенню до загальновідомого і існуючого, а також по відношенню до своєї психологічної даності.

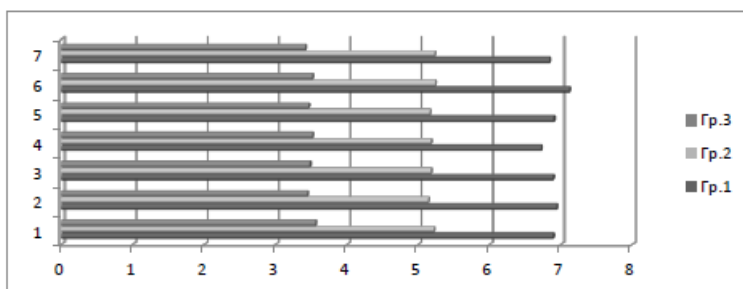


Рис. 3. Профілі суб'єктивного контролю у студентів з Китаю.

Отримані дані свідчать про високий рівень інтернальності у студентів з високим рівнем суб'єктивного благополуччя. Це відноситься до всіх шкалах РСК. Показники за шкалою загальної інтернальності свідчать про високий рівень суб'єктивного контролю над будь-якими життєвими ситуаціями. Студенти інтернальні в області досягнень, невдач, сімейних, виробничих, міжособистісних відносин, а також щодо здоров'я і хвороби.

Як видно з малюнку 3 і таблиць 1 і 2 студенти з Китаю з середнім рівнем суб'єктивного контролю значимо відрізняються за всіма шкалами РСК як від Гр.1 так і від Гр.3. Їх показники свідчать як про загальну, так і про приватну екстернальність. Разом з тим, рівень інтернальності студентів з низьким рівнем суб'єктивного контролю ще нижче, що вказує на абсолютну відсутність «авторства» власного життя.

Таблиця 1

Описові статистики по методиці РСК

Інтернальність	Гр.	М	Мін	Мах
Загальна	1	6,892±1,276	5	9
	2	5,217±1,278	3	8
	3	3,564±1,625	1	7
В області досягнень	1	6,938±1,226	5	9
	2	5,141±1,205	3	7,5
	3	3,452±1,636	1	7
В області невдач	1	6,892±1,136	5	9
	2	5,181±1,185	3	7,5
	3	3,483±1,606	1	7
В області сімейних стосунків	1	6,723±1,057	5	9
	2	5,121±1,176	2	7,5
	3	3,516±1,575	1	7
В виробничих стосунках	1	6,900±1,118	5	9
	2	5,166±1,164	3	8
	3	3,467±1,565	1	7
В області міжособистісних стосунків	1	7,023±1,123	5	9
	2	5,237±1,208	3	8
	3	3,516±1,501	1	7
У відношенні до здоров'я і хвороби	1	6,838±0,976	5	9
	2	5,227±1,191	3	8
	3	3,419±1,465	1	7

Таблиця 2

Розходження в РСК (t-критерій)

Інтернальність	Гр.1-2	Гр.1-3	Гр.2-3
Загальна	7,444**	12,580**	5,803**
В області досягнень	8,513**	12,779**	6,063**
В області невдач	8,491**	13,057**	6,386**
В області сімейних стосунків	8,713**	12,397**	6,023**
В виробничих стосунках	9,353**	13,004**	6,627**
В області міжособистісних стосунків	9,382**	13,542**	6,793**
У відношенні до здоров'я і хвороби	8,850	14,255**	7,043**

Отримані дані свідчать про високий рівень інтернальності у студентів з високим рівнем суб'єктивного благополуччя. При середньому рівні суб'єктивного благополуччя інтернальність знижується, а при низькому рівні суб'єктивного благополуччя спостерігається повна відсутність «авторського» ставлення до життя.

Література

1. Архиреева Т.В. Взаимосвязь психологического благополучия и личностной креативности у студентов 18-22 лет / Т.В. Архиреева, И.Е. Шерстпкина // Психология в вузе. — 2009. — № 3. — С. 6-16.
2. Бажин Е.Ф. Метод исследования уровня субъективного контроля // Е.Ф. Бажин, Е.А. Гольнкина, А.М. Эткинд // Психологический журнал. — 1984. — Т. 5. — № 3. — С. 152-162.
3. Бочарова Е.Е. К вопросу о внутренних детерминантах субъективного благополучия личности / Е.Е. Бочарова // Известия ПГПУ. — № 6 (10). — 2008. — С. 226-231.
4. Буланова-Топоркова М.В. Педагогика и психология высшей школы: Учебное пособие / М.В. Буланова-Топоркова М.В. — Ростов н/Д: Феникс, 2002. — 544 с.
5. Гончар С.Н. Субъективное благополучие как условие формирования позитивного подхода к разрешению проблем современной молодежи / С.Н. Гончар // Психологические науки: теория и практика: материалы междунар. науч. конф. — М.: Буки-Веди, 2012. — С. 5-7.
6. Гриценко В.В. Социально-психологическая адаптация переселенцев в России / В.В. Гриценко. — М., 2002. — 252 с.
7. Иванова М.А. Влияние психологической атмосферы в интернациональных студенческих группах на эффективность учебного процесса на подготовительном факультете / М.А. Иванова, Н.А. Титкова. — СПб.: НПО ЦКТИ, 1994. — 28 с.
8. Кравцов А.В. Социально-психологическая адаптация иностранных студентов к высшей школе России: дис. ... канд. психол. наук / А.В. Кравцов. — М., 2008. — 130 с.

9. Милорадова Н.Г. Студент в зеркале психологии / Н.Г. Милорадова // Архитектура и строительство России. — 1995. — №9. — С.13.

10. Панина Е.Н. Взаимосвязь суверенности психологического пространства и субъективного благополучия личности: дис. ...канд. психол. наук / Е.Н. Панина. — Красноярск, 2006. — 187 с.

11. Погорская В.А. Взаимосвязь субъективного благополучия и ценностно-смысловой сферы личности у студентов педагогических профессий / В.А. Погорская // Вектор науки ТГУ. Серия: Педагогика, психология. — № 3(6). — 2011. — С. 252.

12. Пучкова Г.Л. Субъективное благополучие как фактор самоактуализации личности: автореф. дисс. ...канд. психол. наук / Г.Л. Пучкова. — Хабаровск, 2003. — 17 с.

13. Селезнев В.К. Психологическое сопровождение обучения иностранных студентов российского вуза / В.К. Селезнев, Т.В. Кияшук // Вестник Московского государственного областного университета. Серия «Психологические науки». — Том 2. — 2008. — № 2. — С. 60-72.

14. Созонтов А.Е. Основные жизненные стратегии современных студентов / А.Е. Созонтов // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 14. Психология. — 2003. — № 3. — С. 15-23.

15. Соколова М.В. Шкала субъективного благополучия / М.В. Соколова. — Ярославль: НПЦ «Психодиагностика», 1996. — 17 с.

16. Студенты каких стран едут на учебу в Украину. [Электронный ресурс] Источник: <http://delo.ua/education/studenty-kakih-stran-edut-na-uchebu-v-ukrainu-194594/> © delo.u <http://delo.ua/education/studenty-kakih-stran-edut-na-uchebu-v-ukrainu-194594/>

17. Субботина Р.А. Особенности субъективного благополучия первокурсников в образовательной среде высшего учебного заведения / Р.А. Субботина // Материалы 111 заочной Международной научно-практической конференции «Здоровье специалиста: проблемы, пути решения [Электронный ресурс] Режим доступа: <https://sites.google.com/site/zdorovespecialistaiii/home/psihologiceskoe-blagopolucie-i-karenoe-razvitie-specialista/osobnosti-subektivnogo-blagopolucia-pervokursnikov-v-obrazovatelnoj-srede-vyssego-ucebnogo-zavedenia>

18. Триандис Г.К. Культура и социальное поведение / Г.К. Триандис. — М.: Форум, 2007. — 384 с.

19. Хашченко В.А. Субъективное экономическое благополучие и его измерение: построение опросника и его валидизация / В.А. Хашченко // Экспериментальная психология. — 2011. — №1. — С. 106-127.

20. Шамионов Р.М. Психология субъективного благополучия личности / Р.М. Шамионов. — Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2004. — 180 с.

21. Шамионов Р.М. Субъективное благополучие личности: психологическая картина и факторы / Р.М. Шамионов. — Саратов, 2008. — 296 с.